

ZAHRANIČNÍ INSPIRACE V OBLASTI BOJE PROTI KORUPCI

Spojené státy americké a Slovensko

Seminář FBI a Federálního státního zastupitelství USA „Korupce ve státní správě“

Odbor vzdělávání a správy policejního školství MV ve spolupráci s Velvyslanectvím USA v Praze, FBI, Federálním státním zastupitelstvím USA a Justiční akademií ČR uspořádalo dnech 3. – 6. dubna 2006 v hotelovém zařízení MV Solenice seminář „Korupce ve státní správě“.

Za odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra se semináře zúčastnili: Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D., JUDr. Petr Habarta a Mgr. Marie Vyklická. Dále se semináře účastnili státní zástupci Vrchního a Nejvyššího státního zastupitelství ČR, specialisté z Úřadu speciální prokuratury a Úřadu boja proti korupci Stred ze Slovenské republiky, zástupci ÚOKFK SKPV, FIPO, Policejní akademie ČR, Justiční akademie ČR a dalších útvarů zabývajících se bojem s korupcí.

Program semináře zajišťovali instruktoři z řad FBI a Federálního státního zastupitelství USA. Tématicky program vycházel z požadavků ÚOKFK SKPV a byl zaměřen na komplexní problematiku korupce ve státní správě.

„Korupce ve státní správě“ – Solenice 3. – 6. dubna 2006

OBSAH PREZENTACÍ

I. den – pondělí 3. dubna 2006

- **Úvodní poznámky**

Účastníky semináře přivítal pan Sean Joyce, bezpečnostní attaché USA v ČR, Velvyslanectví USA v Praze. Dále promluvili Ing. František Snopek, náměstek policejního prezidenta pro trestní řízení a Nejvyšší státní zástupkyně ČR Renáta Vesecká. Krátce byl přítomen i policejní prezident plk. Mgr. Vladislav Husák.

- **Přehled: vyšetřování a stíhání případů korupce ve veřejné správě v USA**

- **Peter Ainsworth**, náměstek pro soudní procesy, Justice's Public Integrity Section Federálního zastupitelství USA
- **Brian Cook**, agent FBI

Peter Ainsworth ve stručnosti prezentoval organizační strukturu soudního systému USA a roli Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě v boji s korupcí. Toto oddělení má ve svých řadách vesměs státní zástupce, kteří činí rozhodnutí na základě sady objektivních norem bez ohledu na politický dopad. K prioritám tohoto zvláštního oddělení patří trestná činnost v souvislosti s volbami, se střety zájmů, a s ochranou práv podle nyní zrušeného zákona Independent Counsel Act (o vyšetřování trestné činnosti v nejvyšších sférách státní správy) a podle nové právní úpravy pro Office of Special Counsel (úřad pro ochranu jednotlivců, kteří veřejně poukázali na nepravosti na pracovišti, pro dozor nad dodržováním zákazu politické činnosti pro zaměstnance státní správy atp.). Řešené kauzy se zabývají veřejnými činiteli na federální, státní i místní úrovni. Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě v boji s korupcí se dále zabývá potíráním korupce i na mezinárodním poli – spolupracuje s Radou Evropy, OECD, OBSE; účastní se seminářů a konferencí o korupci etc.

Brian Cook v krátkosti představil funkce FBI a jeho roli v boji s korupcí. FBI je orgánem, který v procesu boje s korupcí provádí vyšetřování jednotlivých trestných činů, spolupracuje při tom s Finančním úřadem, Ministerstvem vnitra etc. Z důvodu omezení nepatřičných politických tlaků má FBI separátní rozpočet.

- **Národní protikorupční strategie Slovenské republiky a současný vývoj v boji proti korupci**

- **JUDr. Daniel Lipšic**, bývalý ministr spravedlnosti SR
- **JUDr. Dušan Kováčik**, náměstek generálního prokurátora SR

JUDr. Daniel Lipšic referoval o oboji s korupcí na území Slovenské republiky. Rozčlenil problematiku do tří oblastí: prevence, represe, speciální instituce pro boj s korupcí.

V oblasti prevence vyzdvihl zejména:

- zveřejňování majetkových poměrů na internetových stránkách;
- ustanovení zákoníku práce o ochraně osob (zaměstnanců), kteří mají informaci o korupci a tuto informaci nahlásí;
- veřejnou dražbu licencí (zamezení nebezpečí korupce);
- fixní lhůty na zápis do Obchodního rejstříku (5 dní);
- větší kontrolu nad správci konkursní podstaty v rámci zákona o konkursu a větší transparentnost samotného konkursního řízení;
- stanovení závazných pravidel pro posouzení a uložení trestní sazby (přitěžující, polehčující okolnosti, recidiva etc.).

V oblasti represe byl projev zaměřen zejména na:

- zvýšení trestních sazeb za t.č. korupčního charakteru;
- odhalování korupce – posílení pravomocí agenta;
- institut korunního svědka.

Speciální instituce pro boj s korupcí reprezentují Úřad boja proti korupcii a Úřad speciálnej prokuratury, které se specializují na potírání trestných činů ústavních činitelů, organizovaného zločinu, korupce a závažné majetkové trestné činnosti.

Úřad speciálnej prokuratury představil JUDr. Dušan Kováčik, náměstek generálního prokurátora SR. Zmínil problémy s obsazením úřadu, vysoké kvalifikační a morální nároky na pracovníky, strukturu úřadu, používané operativní prostředky apod.

- **Prezentace Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, SKPV PČR**

- **mjr. Ing. Zbyněk Vaniček**, zástupce ředitele odboru mezinárodní spolupráce, ÚOKFK SKPV PČR

Ve své prezentaci se mjr. Ing. Zbyněk Vaníček soustředil zejména na základní informace o ÚOKFK, jeho personálním obsazení, kompetencích, mezinárodní spolupráci a dalších aspektech jeho působení v rámci PČR. Presentace byla směřována zejména k americkým kolegům.

- **Role státního zástupce v boji proti korupci**
 - **Mgr. Vlastimil Rampula**, ředitel odboru závažné hospodářské a finanční kriminality, Nejvyšší státní zastupitelství ČR

Mgr. Vlastimil Rampula popsal roli státního zástupce v boji s korupcí. Zmínil mezinárodní smlouvy závazné pro ČR v této oblasti a kladl důraz na mezinárodní spolupráci v této oblasti. V rámci interní úpravy týkající se stíhání korupce byla zmíněna zejména specializace státních zástupců na problematiku korupce a jejich vzdělávání k této funkci, působení odboru závažné hospodářské a finanční kriminality. Další výklad byl soustředěn na specifika vyšetřování korupčních trestných činů (povolování odposlechu, použití agenta, sledování věci, domovní prohlídky státním zástupcem, zajištění prostředků na účtu banky, odnětí věci atp.).

- **Národní protikorupční strategie ČR**
 - **Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.**, odbor bezpečnostní politiky, Ministerstvo vnitra ČR

Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D., seznámil účastníky s rolí Ministerstva vnitra v boji s korupcí. Nejprve se soustředil na základní pojmy, na definici korupčních trestných činů v právním řádu ČR a aspekty boje s korupcí. Zásadní část prezentace se soustředila na Aktualizovaný vládní program boje proti korupci a na konkrétní legislativní a organizační opatření a mezinárodní spolupráci v boji s korupcí. V této souvislosti byla též distribuována Zpráva o korupci v České republice v roce 2004 a o plnění Aktualizovaného vládního programu boje proti korupci – v českém i anglickém jazyce.

- **Případová studie – UVA v. Collins a následná skupinová diskuse tohoto případu**

II. den – úterý 4. dubna 2006

- **Případová studie – UVA v. Collins – pokračování skupinové diskuse**
- **Přehled vyšetřovacích technik: finanční vyšetřování, použití agentů, spolupracující svědek, odposlechy, prohledání budov, majetku**
 - **Brian Cook**, agent FBI

Brian Cook podrobně popsal vyšetřovací techniky a jejich použití FBI v USA. Zmínil proč je vyšetřování korupčních t.č. tak komplikované (zájem obou zainteresovaných stran – obě strany profitují...). Ve svém projevu zevrubně probral veškeré možné vyšetřovací a operativní techniky využitelné při vyšetřování korupčních trestných činů. Zejména se jednalo o výslechy, sledování, informátory, polygraf - detektor lži, rekognice, vyhledávání na internetu, sledování pošty, prohledávání odpadků, policejní spolupráce, státní databáze, vědecké důkazy – analýza rukopisu, otisky prstů. DNA, odposlechy, videonahrávky a zvukové nahrávky... atd. Část prezentace byla též věnována utajeným operacím (undercover operations), které řečník považoval za jeden z nejlepších nástrojů v boji s korupcí a vyšetřování korupčních t.č. Zejména vyzdvihl skutečnost, že takto získané důkazy jsou natolik usvědčující a nepopíratelné, že zásadním způsobem usnadňují usvědčení pachatele (vše je nahráno, přijímání úplatku, dialog etc.). V této souvislosti se v USA hojně využívá spolupracujících svědků, kterým je za spolupráci přislíbena určitá protihodnota (mírnější trest, podmíněné odsouzení atp.).

- **Prezentace Úřadu boja proti korupci Prezídia policejního sboru SR**
 - **Lubomír Hláčik, Ján Hrivnák, Peter Kovařík**, Úřad boja proti korupci

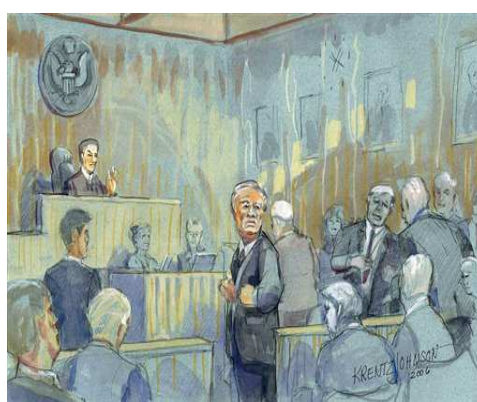
Kolegové ze Slovenska představili postavení Úřadu boja proti korupcii v rámci právního systému v SR a jeho působení na poli boje s korupcí. Tento úřad se zabývá t.č. korupce, t.č. určených osob spáchaných v souvislosti s jejich pravomocí (poslanci, soudci, státní zástupci...), t.č. proti majetku a t.č. hospodářské, kde škoda přesáhne 200mil SK. Úřad spolupracuje s vyšetřovateli, speciálními policejními složkami atp. Svým pojetím se slovenský systém blíží spíše americkému modelu (než českému) – zejména bylo zdůrazňováno použití korunního svědka, agenta a dalších operativních prostředků při vyšetřování zmíněných trestných činů. Kromě teoretické části se

slovenští kolegové podělili též o některé případy z praxe včetně autentických video nahrávek z akce (vzetí úplatku pachatelem od agenta či spolupracujícího svědka).

III. den – středa 5. dubna 2006

- **Případová studie – USA v. Randy „Duke“ Cunningham a následná skupinová diskuse tohoto případu**

Jednalo se o případ amerického poslance, který díky svému propojení na vojenské kruhy (válečný pilot z Vietnamu) a aureolu hrdiny získal velký vliv a velkou moc (zejména co se týče oblasti zakázek pro armádu). Postupem času přestal být ostražitý a sklouzl k velmi okatým způsobům přijímání úplatků (vlastní dům draho prodal, dále v něm bydlel a pak ho od téže osoby lacino koupil). „Zpracovala“ ale závist sousedů, kterým tato skutečnost neunikla (cena prodeje nemovitostí je veřejnou informací) a oznámili ji FBI. Cunningham byl obviněn z korupčního jednání. V průběhu procesu přiznal vinu a byla uzavřena tzv. procesní dohoda (plea agreement). Tato dohoda zajistí obviněnému, že se zbaví projednávání věci u soudu a dalšího „rozmazávání“ aféry a vyšetřovatelům naopak zajistí, že nenastanou žádné problémy s usvědčením a odsouzením obžalovaného. Pan Cunningham byl odsouzen k 8 letům odnětí svobody.

- **Případová studie – USA v. David Hussein Safavian a následná skupinová diskuse tohoto případu**

Jednalo se o případ bývalého vedoucího personálu General service administration. Byl obviněn z lhaní a maření federálního vyšetřování za což dostal 5 let trestu odnětí svobody. V tomto případě neměli vyšetřovatelé dostatek důkazů, aby ho usvědčili z korupce a proto byla využita varianta obvinění z trestného činu lhaní a maření federálního vyšetřování.

- **Případová studie – USA v. Paul Minor et. al. a následná skupinová diskuse tohoto případu**
 - **Peter Ainsworth**, náměstek pro soudní procesy, Justice's Public Integrity Section Federální zastupitelství USA
 - **Brian Cook**, agent FBI

Na těchto jednotlivých případech byl demonstrován postup vyšetřování a stíhání pachatelů trestných činů korupčního charakteru a následně probíhala diskuse o možných řešeních (tj. co nejlepších řešeních daného případu).

V souvislosti s těmito případy byl pak podrobněji probírán postup při „plea bargaining“ – „soudním vyjednávání“, tj. vyjednávání s osobou, která se uvolí spolupracovat s vyšetřovateli. Za tuto spolupráci – odkrytí dalších pachatelů, zejména těch na vrcholu pyramidy, spolupráci jako nastrčený agent atp. jsou této osobě slibovány různé benefity v podobě snížení trestní sazby odnětí svobody atp.

- **Soudní systém USA**
 - **Peter Ainsworth**, náměstek pro soudní procesy, Justice's Public Integrity Section Federální zastupitelství USA

Byl podrobněji probírána americký soudní systém zejména s ohledem na rozdělení pravomocí a spolupráci mezi federální a státní úrovní a řešení kompetenčních sporů. Zmíněna byla též funkce porty a další odlišnosti amerického soudního systému.

IV. den – čtvrtek 6. dubna 2006

- **Undercover operations, entrapment**
 - **Brian Cook**, agent FBI

Řečník podrobně probral postup FBI při realizaci „utajených operací“. Popsal jakým způsobem se taková akce plánuje a schvaluje, jak dochází ke školení aktérů operace a nacvičování akce, jak je postupováno k zajištění bezpečnosti zúčastněných osob (jak samotných agentů FBI tak i civilistů). Zmínil, že velmi často se k těmto akcím využívá spolupracující svědek, který je od FBI „vyzbrojen“ instrukcemi, skrytou kamerou apod.

Entrapment: Jedná se o svedení podezřelého ke spáchání trestného činu státním agentem, tj. agent dotyčného přímo navádí k trestnému činu, žádá od něj úplatek atp. Tento postup je protiprávní a pokud k němu dojde, jsou výsledky celé akce zcela nepoužitelné. Proto byly demonstrovány postupy jak tomuto předejít – hlavní zásada je: veškerá akce musí vycházet od pachatele.

- **Etika ve veřejné správě**
 - **Brian Cook**, agent FBI

Brian Cook krátce pohovořil o důležitosti etiky ve veřejné správě a dohledu nad jejím dodržováním v USA. Všichni úředníci procházejí školením, existuje mnoho pravidel co se smí a co ne. Na každém úřadu je „ethics officer“, který dohlíží na dodržování etických norem jednotlivými pracovníky. Nutnost vyplňovat majetkové přiznání – plat, dary, nemovitosti, movitosti, dluhy etc., aby se dalo zjistit zda neexistuje značný nepoměr mezi příjmy a skutečným majetkem toho kterého pracovníka.

- **Na závěr byly rozdány diplomy stvrzující účast na semináři a účastníci se rozjeli do svých domovů.**

- ZÁVĚR

Prezentovaná úroveň opatření USA a ještě více do ČR přenosnější zkušenost Slovenska nestaví aktuální protikorupční úsilí ČR do příliš příznivého světla.

- Vedle tématu dostatku či absence „politické vůle“ zde bylo mnohokrát zmíněno téma komunikace s médii. Média jsou vůči orgánům prosazování práva apriori kritická, nehledě na případy, kdy jednotliví novináři ostře vystupují (i za použití neoprávněně zveřejněných policejních údajů pro vnitřní potřebu) z důvodu svého politického přesvědčení nebo proto, že byli vyšetřovanými osobami podplaceni.

MONITORING TISKU K TÉMATU

Američtí experti radili Čechům, jak zatočit s korupcí; in: MFD, 10. IV. 2006.

Peter J. Ainsworth je bývalý žalobce, který teď na americkém ministerstvu spravedlnosti dohlíží na práci státních zástupců žalujících korupci. Do České republiky přiletěl přednášet policistům a státním zástupcům o tom, jak ve Spojených státech bojují proti korupci. "Nepřijeli jsme české kolegy učit, ale podělit se o nápady. Ukázat jim naše nástroje boje proti korupci už od aféry Watergate," říká Ainsworth, který poskytl MF DNES rozhovor na půdě americké ambasády. Doprovází ho ještě agent FBI Brian Cook, který vede tým agentů bojující proti korupci v Kalifornii.

* Jaké "metody" se tedy osvědčují v USA? O čem jste mluvili?

O práci s informátorem, o používání agentů v civilu, o institutu korunního svědka. To jsou všechno nástroje, které americká společnost vnímá jako silné. Zdůraznili jsme naopak, že se některé věci nedělají, mám na mysli provokaci trestného činu. Mohu maximálně "vytvořit příležitost". Vysvětlím: Máme informace z minulosti, že konkrétní úředník chtěl finanční obnos nebo protislužbu. A my vytvoříme příležitost pro opakování situace nebo transakce.

* Mám si to představit tak, že když úředník radnice bere úplatky za veřejné zakázky, tak vy se třeba domluvíte s firmou, která se uchází o tu zakázku, a příští schůzku už sledujete?

Ano, to, co jste popsal, by se dalo uvést i na konkrétním případě, který jsem měl na starosti. Šlo o pana Bena Reyese, který působil v městském zastupitelstvu v Houstonu, a takto jsme postupovali pro záznam jeho chování při rozdělování veřejných zakázek.

* Ještě jednou, jaký je tedy rozdíl mezi zapovězeným "agentem provokatérem" a doporučeným "vytvářením" příležitosti?

Musíme se vyhnout nějakému podněcování. Musíme mít z minulosti shromážděné důkazy o chování té osoby a ty informace musí být dohledatelné a evidované u soudu.

* Zavedení institutu korunního svědka byste doporučil? Jste příznivcem takového návrhu?

Já znovu říkám, že tu nejsem od toho, abych měnil váš právní řád. Čeští policisté však během diskuse poznamenali, že by uvítali i toho korunního svědka.

* Prý vás překvapilo, jak nízké jsou tresty za korupci v Česku - tři až pět let.

Je to trochu jinak: pokud by tento typ limitu existoval v USA, tak by to pro mě někdy představovalo překážku. Jsou samozřejmě činy, za které je adekvátní uložit třeba jen podmínku. Ale je tu i nedávný případ Randyho Cunninghama, kalifornského kongresmana, který dostal osm let. Ten byl obžalován z korupce, kde škoda činila 200 milionů dolarů. Kdybych byl v případě takového muže limitován trestní sazbou 3 až 5 let, tak bych byl trochu zklamán. Ten muž podkopával důvěru Američanů ve státní správu.

* Který z druhů korupce teď USA trápí nejvíc?

Nemohu odpovědět jinak, než že média se teď nejvíc zabývala tím, jakým způsobem udržoval lobbista Jack Abramoff kontakty a dohody s členy Kongresu. To souvisí i s Randym Cunninghame.

* Vyskytuje se v USA korupce i u policie jako v Česku?

Musím potvrdit, že i u nás je to velké téma. Například nedávno se několik desítek policistů snažilo usnadňovat dodávky drog.

* Je v USA představitelné, aby měl starosta stavební firmu, která dostává zakázky od radnice, jako se to stává tady v Česku?

Je možné, že se někde ve Spojených státech něco takového děje. My jsme v minulých letech propracovali systém etických norem - tedy formulářů s přiznáním, takže by pro toho starostu bylo předně obtížné tento vztah nějak zakrýt.

* A ta popsaná situace s oním starostou by v USA byla problémem v etické rovině, nebo už rovnou trestným činem?

V posledních letech jsme takové kauzy rozkryli. V podstatě jde o to, že vždy musíme doložit úmysl korupčního jednání. To je podstatné.

* Proč jste si k přednáškám vybrali zrovna Českou republiku?

Já si ji nevybíral, i když odtud pocházejí mí předkové. Když jsem ale nabídku dostal, tak jsem neodmítl.

* A navštívil jste místa, odkud pocházejí vaši předkové?

Žádný volný čas jsem tu bohužel neměl.

"Musím potvrdit, že korupce je velké téma i u nás v USA."

Úplatkáři by měli žít ve strachu; in: Respekt, 10. IV. 2006.

S expertem americké vlády Peterem J. Ainsworthem o tom, jak vyšetřovat korupci

* Co vás přivedlo do České republiky?

Zúčastnili jsme se konference o korupci a setkali se s policejními vyšetřovateli a žalobci z České republiky a ze Slovenska. Obecně řečeno, hovořili jsme s nimi o boji s korupcí, o tom, jak se taková válka vede ve Spojených státech, o jejích technikách, vyšetřovatelských metodách a dalších postupech, které v Americe používáme.

* Myslíte, že existuje nějaký rozdíl mezi bojem s korupcí ve Spojených státech a tady ve střední Evropě?

Určitě je tu více podobných věcí než rozdílů. Rozdílný je hlavně právní systém, ale shodli jsme se s českými a slovenskými kolegy, že to nezbytně nemusí bránit vašemu využívání některých nástrojů a pravidel, jež v boji proti korupci užíváme ve Spojených státech. Chtěl bych v této souvislosti poukázat na pozitivní změny zavedené v nedávné době na Slovensku. Samotní Slováci jsou z těchto změn nadšení, a pokud mohu mluvit za české představitele, je na nich vidět, že v nich také probouzí nadšení. Některé z těchto změn se týkají postupů, které využíváme ve Spojených státech. Nejdůležitější je institut korunního svědka.

* Můžeme být více konkrétní? Co dělají na Slovensku správně?

Vytvořili velmi nezávislou jednotku v rámci prokuratury, je to specializované oddělení, pověřované úkoly spojenými s bojem proti korupci. Podstatné je, že nové jednotce přidělili značné finanční prostředky a vybrali pro ni velmi kvalitní lidi. Korupcí by se měly zabývat také speciální soudy. Jak už jsem řekl, důležitý je institut korunního svědka. Tedy svědka, který po domluvě spolupracuje s vyšetřovateli, a za to dostane odměnu ve formě snížení trestu, nebo dokonce ve výjimečných případech bude beztrestný a obdrží novou identitu. Vše se teprve rodí. Specializovaná jednotka je na Slovensku prvním krokem a je tam vůle pokračovat dál.

* Nám v Česku se zdá, že jste doma v boji s korupcí velmi úspěšní. Zatímco tady se policie a státní zástupci bojí říznout do případů, které zasahují do nejvyšších pater politiky, u vás aktuální případ lobbisty Abramoffa a odstoupivšího šéfa republikánské většiny ve Sněmovně reprezentantů De Laye dokazuje, že to možné je. V čem se můžeme poučit?

To je přesně to, o čem jsme v Česku diskutovali. Pokud jde o Abramoffa, nemohu vám samozřejmě říct, jak přesně jsme to udělali, ale mohu hovořit o nástrojích, které jsou k úspěšnému vyšetřování a stíhání vysoce postavených lidí nezbytné. Jde v podstatě o postupy velmi podobné institutu korunního svědka, o jehož zavedení se uvažuje i u vás. Na vysoce postavené lidi se nejlépe dostaneme spoluprací s dalšími, kteří jsou do případu zapleteni na nižší úrovni - s různými podřízenými úředníky, manažery. My to tak děláme už celá léta a opravdu

se velmi snažíme, abychom tento postup co nejvíce vylepšili, i když k dokonalosti má stále daleko. Zjednodušeně řečeno, méně významným a v hierarchii níže postaveným lidem, kteří jsou ale o korupci těch nahoře informováni, se slíbí jakási dohoda, anglicky guideline sentencing. Pokud nám sdělí informace, které pomohou korupci objasnit, dohodneme se s nimi o nižším trestu. Je to velmi účinná zbraň, skoro nejdůležitější. Jde o to, přimět takové lidi ke spolupráci. Nevidím, proč by to nemohlo být importováno do vašeho právního systému.

* Jak tyhle dohody v praxi fungují?

Guideline sentencing je jakýsi soubor okolností, které musí být brány v potaz při rozhodování o snížení trestu a do jisté míry omezují rozsah pravomocí soudce. V úvahu se bere, kolik peněz bylo ve hře, výše úplatku, jakých výhod bylo úplatkem dosaženo, v některých případech ekonomické kriminality rozsah škod způsobených institucím nebo investorům, zda je obviněný manažerem, vedoucím, nebo jenom níže postaveným pracovníkem. A samozřejmě také to, jak pomohl při vyšetřování. Všechny tyto faktory jsou ve hře a rozsudek je potom vynášen na základě jednotného postupu aplikovatelného na kterýkoli případ. Jak už jsem řekl, myslím, že tento způsob může být ve své obecné podobě přenesen i do jiného právního systému.

* Bývá slib nižšího trestu dostatečnou motivací?

Obvykle je takový člověk nakonec odsouzen a v případě závažných zločinů stráví nějaký čas ve vězení, byť se jedná o kratší dobu. Museli jsme ale vytvořit systém. Aby někdo vypovídal, musí si umět dopředu vypočítat, jaký trest nakonec dostane, kolik let vězení ušetří. Pravidla zaručují jistotu. Když jsem něco spáchal, vím, že mohu dostat až tři roky. Zároveň vím, že pokud budu během vyšetřování významným způsobem spolupracovat, což znamená, že budu svědčit proti spoluviníkům nebo postoupím vyšetřovatelům dokumenty, s jejichž pomocí budou obvinění lidé nade mnou, pak možná uniknu pouze se dvěma roky - snížení trestu o třetinu bývá u nás docela časté. A díky pravidlům si takový výpočet mohu provést. Bez nich by to nešlo. Když například vycházím z předpokladu, že za spáchaný čin mohu dostat cokoli, od podmínky až po pět let vězení, je pro mě velmi těžké rozhodnout se, zda mi spolupráce vůbec prospěje.

* Jakou roli v této dohodě hraje nezávislý soudce?

Je potřeba zdůraznit, že o absolutní jistotu nikdy nejde a jít ani nemůže, protože dohoda o spolupráci existuje jen mezi obviněným a vládou. Soudce ji nakonec může odmítnout. Nicméně se díky tomu do celého procesu dostává více jistoty, než v něm bylo předtím.

* Také lobbista Abramoff se ke zločinům přiznal. Čeho spoluprací s vyšetřovateli dosáhl?

Nemůžeme o tom mluvit takto konkrétně. Můžeme konstatovat, že se přiznal, můžeme konstatovat, že součástí jeho přiznání je dohoda o spolupráci. A můžeme zmínit, že teď všichni spekulují o tom, v čem přesně tato spolupráce spočívá. Ale je ještě brzy předjímat, co za to Abramoff získal, protože dosud nebyl odsouzen. Nejde o neobvyklou situaci, naopak. Nejdříve je na řadě přiznání, součástí tohoto přiznání je dohoda o spolupráci, pak teprve začíná samotná spolupráce a po ní rozsudek. Skutečný rozsah spolupráce totiž může soudce posoudit teprve ve chvíli, kdy je skončena.

* Jak je tato metoda úspěšná?

To je samozřejmě velmi obtížné říct. My totiž nevíme, kolik zločinů je spácháno, víme jenom, kolik zločinců jsme dopadli. V poslední době jsme měli řadu významných úspěchů a odsoudili jsme vysoce postavené činitele a já věřím, že tyto úspěchy budou mít odstrašující účinek. To je základ úspěchu pro boj s korupcí - strach, že se na vás přijde. Tyto naše úspěchy zároveň vysílají signál k americké veřejnosti, že boj s korupcí bereme velmi vážně. Zároveň vedly k vážné diskusi o zpřísnění etických pravidel v zákonodárných sborech, mezi lobbisty a podnikateli.

* Co jiného vede při vyšetřování korupce k úspěchu?

Jedním z nástrojů - u vás je vnímán velmi kontroverzně - je institut agenta provokatéra, v USA známý pod pojmem tajné vyšetřování, vyšetřování v přestrojení, kdy je policista nasazen do zločineckého prostředí. Ta metoda má skvělé výsledky, ale musíme znovu a znovu přesvědčovat veřejnost, že není zneužívána. Agent nikdy nesmí zahájit tajnou operaci na základě vlastního rozhodnutí. Vždy potřebuje souhlas vedení FBI a ministerstva spravedlnosti. Často musíme čelit výhradám, že provokujeme zločin, a já musím upřímně říct, že my na

ministerstvu spravedlnosti to tak vůbec nevidíme. Pouze vytipujeme cíl, proti kterému svědčí dostatečné množství nepřímých indicií, a potom vytvoříme jednoduše příležitost a necháme člověka, aby za těchto okolností zločin sám spáchal. Možná se to může zdát jako malicherné slovíčkaření, ale je to zásadní rozdíl. My se nesnažíme nikoho svést ke zločinu, my pouze vytváříme situaci podobnou té, v jaké se dotyčná osoba údajně dopouští trestné činnosti, a sledujeme, jestli k ní skutečně dochází. A pokud ano, zasáhneme.

* Jak důležitou roli hrají vedle tajných operací otevřené zdroje, například média?

Naše informace pocházejí z různých zdrojů a samozřejmě také z médií a často na základě jejich informací otevíráme případy. Nevedou nás k tomu nějaké předpisy, média mohou být prostě výborným informačním zdrojem. Není to ovšem nějaké jednoduché čekání na korupční příběh, zveřejněný v novinách. Jde spíše o hledání zlomků informací, které v kombinaci s tím, co už víme, vytvářejí dostatečné množství podezřelých indicií, abychom mohli zahájit vlastní vyšetřování. Zjednodušeně řečeno, snažíme se mít otevřené oči.

* Jak důležitá je v boji s korupcí výše trestu pro odsouzené lidi?

Myslím, že je důležitá. Vysoké tresty fungují jako zstrašující prostředek a také vysílají jasný signál směrem k veřejnosti, že korupce je vážná věc. Když někdo dostane za jakoukoli korupci podmínku, je to alarmující. Někdy ale padají podmínky i ve Spojených státech.

* Co si myslíte o tom, že v Česku je horní hranice za korupci pět let?

Připadá mi to málo. Alespoň u nás veřejnost očekává, že případy závažné korupce například v řádech milionů dolarů nebo vážného zneužití důvěry veřejnosti si zaslouží vysoký trest. Dám vám příklad: docela nedávno byl kongresman ze San Diega odsouzen k osmi letům a čtyřem měsícům za korupci, která se táhla roky a šlo v ní asi o dvě stě milionů dolarů. To jen pro ilustraci o řádu uložených trestů, v němž se v USA pohybujeme. Veřejnost ten trest pro kongresmana přijala. Je totiž důležité, abychom se v boji proti korupci, v nástrojích toho boje a úspěšnosti vyřešených případů shodli s veřejností, a mám pocit, že se nám to daří.

* Jak byste přesvědčil české politiky, že vysoké tresty jako odstrašující prostředek zabírají?

Nejsem žádný teoretik a důkaz neumím předložit. Podle selského rozumu se mi to zdá ale jasné.

Peter J. Ainsworth je zástupcem ředitele odboru soudních pří a veřejné integrity kriminálního oddělení Ministerstva spravedlnosti Spojených států amerických. Ve své funkci je pověřen dozorem a řízením žalobců vyšetřujících případy korupce ve veřejném sektoru a porušování volebního zákona v americkém i mezinárodním měřítku. Ve své dřívější právnické praxi vedl komplikované případy korupce, včetně uplácení, vydírání, bránění spravedlnosti či falešných svědectví, zabýval se kriminalitou úředníků a spotřebitelskými podvody. Peter J. Ainsworth přednáší o boji s korupcí pro zástupce obchodních společností i veřejného sektoru v USA i v zahraničí.

Míra korupce v České republice; in: ČT 24, 6. IV. 2006.

David BOREK, moderátor

Korupci ve státní správě vnímají lidé v Česku jako problém. Jedenáct až třicet procent dotázaných zaplatilo za poslední rok úplatek. Bývalý pražský kriminalista například dostal před dvěma lety za braní úplatků tříletou podmínku. Právě za úplatek jednomu z vyšetřovaných slíbil, že nepůjde do vazby. Ten ale věc oznámil Inspekci ministra vnitra.

Marek VODŇANSKÝ /ukázka - natočeno 14. 5. 2004/

Neřekli nám, dejte nám půl milionu, řekli, že normálně to stojí půl milionu, to, že jsme skončili na částce padesát tisíc, prostě vyplynulo nějak ze situace.

Jan BUREŠ, politolog

Je tady velký problém v tom, že těch korupčních kauz, které jsou zveřejněny, je velmi mnoho, ale velmi málokdy se podaří skutečně tu korupci dokázat.

redaktorka

Korupce ale není jen věcí státních úředníků nebo velkého obchodu. Koncem roku 2004 odhalila Česká televize případ instruktorky pražské autoškoly. Za úplatek nabízela žákyni, že jí zařídí bezproblémové zvládnutí závěrečných zkoušek.

Za korupci Česko v minulosti kritizovala i Evropská unie. Ministerstvo spravedlnosti říká, že korupční prostředí pomůžou potlačit nové normy. Například zákon o střetu zájmů, o konkurzu a vyrovnání nebo změna v obchodních rejstřících.

Petr DIMUN, mluvčí Ministerstva spravedlnosti

Bohužel se nám nepodařilo prosadit nový trestní zákon, který výrazně zpříšňoval a zpřesňoval zákon ohledně korupce a zpříšňoval tresty za korupci, ať už při nabízení, anebo při braní úplatku, a především v případech tedy vysokých státních činitelů.

redaktorka

Opozice chystá vlastní návrhy. Například zákon o zadávání veřejných zakázek.

Jiří POSPÍŠIL, místopředseda Ústavně právního výboru PS PČR /ODS/

Jeho základní filosofií by mělo být to, že informace o veřejných zakázkách budou veřejně dostupné.

František BUBLAN, ministr vnitra /nestraník/

To je také cesta, kudy musíme jít, abychom tento jev eliminovali, to znamená, větší dozor, větší důslednost na, na chování těch úředníků a těch, kteří rozhodují o financích.

Jana ČERMÁKOVÁ, redaktorka

Světové průzkumy na téma korupce se shodují v jednom, obyvatelé ekonomicky vyspělých zemí soudí, že jejich státy se korupčního prostředí hned tak nezobaví. Lidé v méně rozvinutých zemích říkají, že u nich to takový problém nebude.

David BOREK, moderátor

Podle údajů Transparency International se míra korupce v České republice za poslední roky zvýšila. Od roku 1998 postavení Česka v mezinárodním žebříčku vnímání korupce setrvale klesalo. Z třicátého sedmého na padesáté čtvrté místo v roce 2003. Teprve od tohoto roku se Česko dostalo opět o něco výš. Mezi relativně méně zkorumpované země. V míře korupce je teď na úrovni států jako Řecko, Slovensko nebo Namibie. A jak vnímají korupci sami Češi? V loňském výzkumu CVVM měli označovat jednotlivé oblasti společenského života tak jako ve škole. Jednička nejnižší korupce, pětka nejvyšší korupce. Nejhorší dopadly politické strany, policie, ministerstva a stavební úřady. O něco lepší známky si vysloužily soudy, krajské úřady, zdravotnictví, finanční úřady nebo obecní úřady. Nejlépe, i když jen relativně, dopadly banky, armáda, média a školství. I tam ale občané udělovali trojky.

ROZHOVOR

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Hostem ve studiu je Peter Ainsworth z ministerstva spravedlnosti Spojených států. Dobrý večer.

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Dobrý večer.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Obvinění bývalého tajemníka premiéra, jaký by to byl problém ve Spojených státech pro politika?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Ano, bylo to považováno za velmi závažnou věc.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Jak by se politik choval ve Spojených státech? Vyvodil by i osobní odpovědnost?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Já samozřejmě nemohu hovořit za politiky. Máme tady mezi sebou vysokého člena vlády, který odstoupil ze svého místa. Já ale samozřejmě nemůžu mluvit za politiky, ale domnívám se, že veřejnost by to považovala za velmi závažnou věc. A i náš ministr spravedlnosti by to považoval za velmi závažný přečin.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

V Česku vnímají lidé korupci jako součást běžného života. Nejvíce se podle lidí daří korupci v politice a u policie. Dá se to ještě přisuzovat přežitku z dob komunismu, nebo už sedmnáct let po pádu komunismu by ta situace měla být jiná?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Já samozřejmě nemohu říci, zdali je to dědictví bývalého režimu, protože o tom tolik moc nevím, ale mohu vám říci, že naše revoluce proběhla před více než sto léty a stále ještě máme problémy s korupcí. A stále proti ní musíme bojovat. Takže já přestože žiji řadu let v demokratickém režimu, musím říci, že i my s tím máme problém. Takže je těžké říci, zdali vy s tím bojujete proto, že jste tady měli takový režim v minulosti. Tím si nejsem jist.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Vy jste přijel do Česka poučit odborníky, jak mají s korupcí co nejlépe bojovat. Co tedy na korupci platí? Jsou to přísné tresty, rychlé řešení toho případu?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Je obtížné říci, jaké jsou ty nejlepší prostředky. Máme celou řadu nástrojů, které používáme, máme celou řadu vyšetřovacích technik, řadu zákonů a procesních postupů, které využíváme. My tady vlastně nepoučujeme, ale spíše se snažíme říci zástupcům vaší prokuratury a vyšetřovatelům, jaké jsou naše zkušenosti. Říkáme jim, jaké jsou naše vyšetřovací techniky, kdy je využíváme, jak je používáme. Také jsme hovořili o pravidlech, která stanovíme při použití velmi důrazných nástrojů tak, aby nebyly zneužity.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Policie se často hájí tím, že korupci je strašně těžké odhalit. Není problém třeba v tom, že u nás nefungují policejní agenti, kteří by mohli provokovat a vlastně zjišťovat, jak moc jsou státní úředníci odolní vůči korupci?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Já si nemyslím, že to je ta jediná odpověď. My jsme hovořili o té technice, my ji také ve Spojených státech využíváme. Ne často, ale je to skutečně silný nástroj, který se dá efektivně využít. Kolegové ze Slovenské republiky nedávno zavedli jisté reformy. Využívají například institutu korunního svědka. Změnili některá pravidla. O všech těchto nástrojích jsme tedy hovořili. A já samozřejmě nemohu hovořit za české prokurátory a vyšetřovatele, ale myslím si, že na ně udělaly reformy zavedené ve Slovenské republice stejně velký dojem jako na mě. A já se domnívám, že řada z nich by ráda viděla podobné změny také u vás v České republice.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Není problém třeba i v nízkých trestech? U nás za korupci můžou lidé dostat dva roky, tři roky, maximálně pět let, a to jen u veřejných činitelů.

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Já jako prokurátor často prosazuji tvrdé tresty. O tom jsme také v minulých čtyřech dnech hovořili. Hovořili jsme i o omezeních právě těchto nízkých trestů. Já vím, že u vás hrozí maximálně tři až pět let vězení v některých případech. My jsme nedávno měli velký případ ...

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Je to málo? Promiňte, je to málo?

Peter Ainsworth, Ministerstvo spravedlnosti USA

Právě, já jsem to chtěl srovnat. U nás dostal člen Kongresu osm a půl roku. A myslím si, že u nás by se tři či pět let považovalo za velmi nízký trest.

Světlana ZÁRUBOVÁ, moderátorka

Děkuji vám za návštěvu ve studiu, na shledanou.

VYŠETŘOVÁNÍ KORUPCE V SOUDNICTVÍ

Případová studie: USA proti Collinsovi

Mým dnešním cílem je prezentace příkladu, jak se v USA podařilo úspěšně vyšetřit a trestně stíhat případ soudní korupce. Na našem Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě jsme prošli několik případů, kdy jsme obžalovali soudce a já jsem se rozhodl zaměřit na vyšetřování Roberta F. Collinse, federálního okresního soudce z New Orleans ve státě Louisiana, který byl i se svým komplicem odsouzen za přijetí úplatku. Jak z případu vyplyne, osoba, která uplácela, byla soudcem Collinsem vyšetřována za trestný čin a během tohoto vyšetřování úzce spolupracovala s orgány činnými v trestním řízení.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K PŘÍPADU

Případ Collinse jsem si vybral ze dvou hlavních důvodů. Za prvé, důkazy postupně předkládané během trestního řízení proti soudci Collinsovi byly pořízeny na základě celé řady vyšetřovacích metod. Poté, co se objevilo první podezření, využívalo se hojně zejména nahrávací zařízení připevněné na tělo osoby spolupracující s vyšetřovateli. Dále se využívala zařízení pro sledování telefonní komunikace odchozí i příchozí na určených telefonech. V závěrečné fázi vyšetřování se používaly také elektronické odposlechy telefonátů, aby byly k dispozici záznamy rozhovorů vedených mezi subjekty případu.

Použity byly i méně technické, tradičnější metody vyšetřování. Mnohokrát se použilo sledování dvou předmětných osob, které se, jak uslyšíte, setkávaly na veřejných místech, kde si předávaly peníze a plánovaly trestnou činnost. Vyšetřovatelé si samozřejmě také předem označili bankovky, které připravovali do obálek s úplatky, ty se pak také našly v držbě soudce Collinse a jeho komplice. V závěrečné fázi vyšetřování bylo díky soudnímu povolení možno provést prohlídku kanceláří a vozidel. Tak byly zajištěny další důkazy a rovněž peníze předané jako úplatek. Okamžitě po provedení těchto prohlídek vyšetřovatelé vyslechli oba muže, ti mimochodem své chování vysvětlovali každý jinak.

Druhým hlavním důvodem, proč jsem vybral právě případ soudce Collinse je ten, že k úplatkářství zde dochází v rámci skutečného trestního řízení vedeného po spáchání trestného činu proti obžalovaným. Jak uvidíme, Gary Young, který vyšetřovatele aktivně informovalo tom, že soudce Collins by byl možná ochoten vzít úplatek, měl být právě obžalován ve velkém případě pašování drog. Z toho důvodu jsme byli nuceni od samého počátku učinit některá opatření a použít některé pojistky, aby naše vyšetřování soudce Collinse mělo na průběh spravedlnosti minimální dopad.

Prvním opatřením v tomto směru bylo zajištění soudního dohledu nad celým vyšetřováním. Požádali jsme předsedu pátého soudního obvodu - to je v rámci federálního soudního systému o jednu příčku výš, aby jmenoval jiného soudce, který by na vyšetřování dohlížel. Po jmenování soudce Duhe kontroloval a podepisoval všechny žádosti a rozkazy, včetně žádostí o povolení sledování volaných a příchozích tlf. čísel, odposlechu a povolení k prohlídce. Rovněž jsme si vyžádali souhlas soudce Duhe, kdykoliv jsme chtěli podniknout nějaké kroky v drogovém případě Garyho Younga. To bylo nezbytné, protože každý takový krok, jako např. návrh na opatření nových důkazů, přiznání se k vině, atd. byl učiněn na náš pokyn z důvodů našeho vyšetřování a bylo by tak jinak možno na něj nahlížet jako na pokus o "manipulaci" justice. V každém jednotlivém případě proto soudce Duhe určil, že předmětný krok je pro vyšetřování nezbytný, že jej lze zdůvodnit na základě doposud zjištěných skutečností a že je nutný, aby bylo možno odhadnout do jaké míry je soudní řízení v tomto konkrétním případě ovlivněno korupcí.

Druhá pojistka sloužila k tomu, aby žádné z rozhodnutí soudce Collinse v případě Garyho Younga, nebylo ovlivněno tímto naším vyšetřováním. Za tímto účelem uzavřel stát a Gary Young smlouvu, že veškerá rozhodnutí soudce Collinse v jeho kauze, ať mírná nebo přísná, nebudou brána v úvahu a po skončení tohoto tajného vyšetřování se jeho případu ujme jiný soudce.

Konečně, jelikož původní obvinění, se kterým přišel Young, obsahovalo výpovědi třetí strany - Johna Rosse, společníka soudce Collinse, že Ross může Youngovi zařídit u Collinse mírnější trest za peníze, o které se s Collinsem podělí, museli jsme se nejprve přesvědčit, že Ross neužívá jméno soudce Collinse bez soudcova vědomí nebo souhlasu, aby tak z Younga vymámal peníze. Tehdy jsme se rozhodli, že jestli se v jakékoli fázi vyšetřování ukáže, že Ross jen "hraje na Younga boudu", přerušíme veškeré pátrání směrem k soudci Collinsovi. Jak dále vyplyne, vyšetřování bylo naplánováno do postupných kroků tak, abychom po ukončení každé jeho fáze mohli zhodnotit, jestli má smysl v něm dále pokračovat.

STRANY A JEJICH VZTAHY

Než se pustím do popisu vyšetřování, představím strany kauzy. Jedním ze dvou subjektů byl Robert F. Collins, rodák z New Orleansu. V době vyšetřování mu bylo 59 let, jako okresní soudce fungoval od roku 1978. Během slyšení v Senátu, kdy měl být do této funkce potvrzen, jej kdosi obvinil, že během výkonu funkce nižšího soudce u státního soudu přijímal dary i služby prostitutek výměnou za mírnější rozsudky. Po dlouhém vyšetřování toto ale Soudní výbor Senátu nepotvrdil a soudce Collins byl do své funkce jmenován.

Dalším subjektem byl John Ross, obchodník s nemovitostmi a pojistkami v New Orleansu. Ross popsal svůj vztah k Johnu Collinsovi jako staré přátelství, znali se 23 let.

Konečně Gary Young, který přišel s prvotním oznámením na úřady na počátku vyšetřování, byl již v minulosti odsouzený překupník drog, jemuž hrozila nová obžaloba, protože se zase zapletl do pašování drog. Young provozoval ke konci 80. let min. století hotel a tehdy se seznámil s Rossem. Jak uvidíme dále, Young se po dobu vyšetřování se soudcem Collinsem do styku nedostal. Veškerá komunikace mezi ním a soudcem v průběhu vyšetřování běžela přes Rosse.

TVRZENÍ

Počátkem osmdesátých let si Young sice odseděl 4 roky za drogový delikt, ale ke konci tohoto desetiletí se již zase do pašování drog zapletl. Když se dozvěděl o zatčení a obvinění svých dvou kompliců za společně spáchaný skutek, obával se, kdy se objeví i jeho jméno a spojil se se svým právníkem s tím, že by mohl na vyšetřování spolupracovat s vyšetřovateli. Mezitím se od svého známého dozvěděl, že pomoci by se mu mohlo dostat i od Rosse, kdyby se jeho případ dostal ke Collinsovi, což bylo pravděpodobné, protože právě Collins dostal k řešení případy Youngových kompliců.

27. 9. 1989 se Young se svým známým vydal za Johnem Rossem. Tehdy mu Ross vysvětlil, že je dobrým přítelem soudce Collinse a proto Youngovi může pomoci v případě, že bude jeho kauza Collinsovi svěřena. Ross vysvětlil, že tato "pomoc" bude něco stát a na rozjetí celé akce si vyžádal 5000,- USD. Young s platbou souhlasil a celý průběh tohoto rozhovoru pak reprodukoval vyšetřovatelům, kteří na příští setkání s Rossem vybavili Younga nahrávacím zařízením ukrytým na těle.

VYŠETŘOVÁNÍ

Od počátku října se Young několikrát setkal s Rossem a hovořili o tom, jak skrze Rosse pomůže Collins Youngovi k mírnějšímu trestu. Při jednom takovém rozhovoru stanovil Ross celkovou cenu za tuto pomoc na 100 000,- USD. Jindy předal Young Rossovi počáteční platbu, pečlivě připravený balíček předem označených bankovek. V této fázi, když došlo k prvnímu předání úplatku, jsme začali realizovat náš plán vyšetřování.

Jak již bylo řečeno, první fázi vyšetřování jsme naplánovali v souvislosti s důkazy získanými pomocí odposlechů se svolením jedné ze stran ze záznamového zařízení ukrytého na těle Younga. Když by vyšetřovatelé za použití této a dalších metod zjistili, že Ross skutečně spolupracuje se soudcem Collinsem, chystali jsme se požádat o povolení monitorovat tlf. čísla volaná z Rossova telefonu a čísla příchozí. Když by pro naše podezření dále přibývalo důkazů, chystali jsme se ve spolupráci se soudcem Duhe požádat o odposlechy nejprve telefonu Rosse a posléze i soukromého telefonu soudce Collinse. V závěrečné fázi bychom provedli prohlídky a výslechy, ale to jen v tom případě, že by se množství důkazů proti Rossovi a Collinsovi dále rozrůstalo.

Důkazy ze skrytého záznamového zařízení: Mimo nahraných rozhovorů během podzimu 1989 zaznamenávalo nahrávací zařízení, které měl Young na sobě připevněno, inkriminující rozhovory s Rossem v období než proti němu byla vznesena obžaloba. Např. 20.12. ze záznamu Ross říká, že je ochoten "pomoci". Uvedl také příklad kohosi, koho soudce Collins nedávno odsoudil a kdyby se odsouzený byl na Rosse obrátil, tento mu mohl zajistit mírnější trest. V jednom rozhovoru počátkem ledna Ross mluvil s Youngem jmenovitě o člověku, který dostal za úplatek Rossovi a Collinsovi od soudce Collinse mírnější trest. 1.2.1990 na záznamu Ross říká Youngovi, že se setkal se soudcem Collinsem, aby mu přiblížil Youngovu "situaci". Ross pak řekl, že teď se vše rozběhne.

Jelikož jsme věděli, že Young bude za drogový delikt obviněn, předpokládali jsme, že jestli Ross o svém vztahu se soudcem Collinsem mluví pravdu, dojde brzy po vznesení obžaloby k telefonátům mezi Rossem a soudcem, protože bude třeba soudce o postupu v případě alespoň informovat. Na základě očekávané telefonní komunikace

mezi těmito dvěma osobami hned po obžalobě Younga jsme 15.3. 1990 zažádali o zařízení pro záznam příchozích a odchozích čísel na telefon Rosse.

Zařízení pro záznam příchozích a odchozích čísel: Young byl obžalován 5. 4. 1990, jenže jeho případ dostal jiný soudce okresního soudu v New Orleans, ne Collins. Když se to Ross dozvěděl, sešel se s Youngem a ze záznamu tohoto rozhovoru vyplynulo, jak mu radil, aby si zařídil převedení případu k soudci Collinsovi. Ross také rozhodl, jak budou po telefonu říkat penězům, které se použijí jako úplatek za "pomoc" s případem. V závěru ještě Ross říká, že až bude případ převeden, měl by Young "padnout na kolena a děkovat Bohu, protože tehdy už to bude vše za ním".

8. 5. 1990 se Ross a Young znovu setkávají, aby probrali převedení kauzy a předání peněz. Během tohoto nahraného rozhovoru telefonuje Ross soudci do kanceláře, aby potvrdil datum, kdy se podle Younga má projednávat převedení jeho případu. Toto odchozí číslo je také zaznamenáno zařízením pro záznam odchozích čísel. Při této schůzce také Ross přebírá platbu 2500,- USD a uvádí, že jde na oběd se soudcem, kde budou hovořit o jednotlivostech Youngovy kauzy o týden později zjišťujeme, že Ross telefonoval soudci ze své kanceláře do jeho ještě dvakrát. Následně sledovací týmy potvrzují, že spolu Ross a soudce Collins obědvali v jedné místní restauraci. Po obědě volá Ross Youngovi, že soudce již ví o žádosti o převedení kauzy k němu, takže "to vypadá dobře". Téhož dne po slyšení se státním zástupcem a obhájcem soudce Collins ústně souhlasí s tím, že přebírá případ Young. O den později uvádí v nahraném rozhovoru Ross, že soudce chce polovinu peněz teď a polovinu posléze. Dále nastavil platební kalendář a vyzval Younga, aby si začal peníze shánět. Po tomto rozhovoru máme záznam, že z Rossovy kanceláře bylo voláno číslo kanceláře soudce. V tomto bodě vyšetřování jsme obdrželi povolení začít odposlouchávat Rossův telefon.

Odposlech Rossova telefonu: 23.5. předává Young Rossovi balíček s 25000,- USD, bankovky předem označené. Při předání peněz se z nahraného rozhovoru dozvídáme, že Ross instruoval Younga, že jakmile soudce přijme úplatek, Ross Youngovi zatelefonuje a během hovoru se zmíní, že "tvoje dcera dala gól".

Po tomto rozhovoru Rosse a Younga zaznamenává odposlech instalovaný na Rossově telefonu, že Ross soudci musí "říci o nějaké nemovitosti" a "již mám odhad" na tu nemovitost. Ross se pak dohodne se soudcem, že mu tenhle "odhad" předá za 5 minut v nedaleké taverně. Sledovací týmy jdou za Rossem na domluvené místo setkání, kde Ross předává balíček s označenými bankovkami soudci Collinsovi. Collins s bankovkami odchází. Z odposlechu hovoru Rosse a Younga zazní, že "tvoje dcera dala gól".

Konečně během následujícího týdne předává Young Rossovi dalších 30 000,- USD v označených bankovkách v tentýž den, kdy soudce Collins akceptuje Youngovo přiznání a stanoví datum pro rozhodnutí o výši trestu. O den později se soudce znovu setkává s Rossem. Když se soudce Duhe dozvědělo těchto dalších důkazech o účasti soudce Collinse na úplatkářství, 1.6. schvaluje žádost o povolení odposlechu soukromého telefonu soudce.

Odposlech telefonu soudce Collinse: Po určité době vyčkávání se odposlech telefonu soudce vyplatil. 6.8. se Ross a soudce po telefonu baví o tom, co ještě Young soudci dluží ze sjednaných 100 000,- USD úplatku.

8. 8., v den, kdy má být vynesena rozsudek nad Youngem, máme z nahrávače ukrytého na těle Younga záznam o tom, že předal Rossovi další pečlivě připravený balíček s 11 000,- USD v označených bankovkách. Odposlech soudcova telefonu pak zaznamenává žádost Collinse na státního zástupce, aby pro Garyho Younga navrhl snížený trest. Po tomto rozhovoru vidí sledovací týmy, jak Ross předává soudci tentýž balíček, který předtím dostal od Younga. V podvečer pak soudce Collins odsuzuje Younga k mnohem kratšímu trestu odnětí svobody, než co doporučil státní zástupce.

Prohlídky: Po dvou dnech od vynesení rozsudku uvádí záznam hovoru Younga a Rosse, jak by si Young mohl trest ještě dále snížit. Mezitím, 10.8. sledovací týmy zachytí, jak soudce Collins platí dvěma 20,-USD bankovkami, jednou v lékárně a druhou v místní restauraci. Po zajištění bankovek je vyšetřovatelé identifikovali jako součást úplatku předávaného Youngem Rossovi v květnu.

V tomto bodě vyšetřování soudce Duhe vyhověl naší žádosti provést prohlídku osoby i kanceláře jak Rosse, tak Collinse a rovněž auta Collinse, kterým jezdil na nákupy 10.8. Mezi důkazy zajištěnými u soudce v peněžence bylo i 180,- USD v označených bankovkách, pocházely z úplatku předaného 23.5. V kanceláři soudce se našla obálka, v níž v srpnu Young předával Rossovi peníze a u soudce vautě našli agenti účet z lékárny za zboží placené označenou bankovkou v tentýž den.

Konečně při výslechu obou subjektů každý z nich své předešlé jednání nějakým způsobem vysvětloval, ale přitom si v zásadních oblastech protiřečili. Zbytek vyšetřování jsme shromažďovali důkazy pro vyvrácení těchto jejich tvrzení. Na konec byli Collins i Ross usvědčeni a odsouzeni k nemalým trestům odnětí svobody.

ZÁVĚR

Případ Collins představuje skvělý příklad pečlivého, krůček po krůčku vedeného vyšetřování, které by bylo dobře u nás používat ve všech situacích, kdy se objeví jakékoli podezření z korupce v soudnictví. Případ byl zahájen řadou konsensuálně provedených záznamů rozhovoru pomocí nahrávacího zařízení ukrytého na těle. Posléze se postupně zaváděly intruzivnější vyšetřovací metody - záznamy odchozích a příchozích telefonních čísel, odposlechy a prohlídky. Každá z nich se ale použila až když vyšetřovatelé, státní zástupci a konečně i soudce Duhe dospěli k závěru, že důkazů proti soudci Collinsovi přibývá. V každé žádosti o povolení další metody, která ještě více zasahuje do soukromí, jsme vždy uvedli důkazy získané minule použitou metodou, tak jsme se postupně dostali až k té nejagresivnější a nejučinnější metodě. Vyšetřovatelé tak vystavěli krok za krokem přesvědčivý případ proti soudci Collinsovi, aniž by tím ohrozili integritu soudního systému, v jehož rámci fungoval.

Panelová diskuse o boji proti korupci: Prevence a potírání korupce

Ministerstvo spravedlnosti USA - Odd. pro mezinárodní záležitosti 20.7.2000

Úvod

V roce 1976 bylo založeno Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě, aby se zdokonalil dozor vykonávaný ministerstvem spravedlnosti nad trestním stíháním veřejných činitelů, kteří se dopouštějí v souvislosti s výkonem své funkce trestné činnosti.

Toto oddělení má ve svých řadách vesměs státní zástupce, kteří činí rozhodnutí na základě sady objektivních norem a bez ohledu na politický dopad.

Naše kauzy se zabývají veřejnými činiteli na federální, státní a místní úrovni. Fungujeme také jako zdroj pro státní zástupce a vyšetřovatele, kteří se zabývají korupcí ve veřejné sféře.

K prioritám tohoto zvláštního oddělení patří trestná činnost v souvislosti s volbami, se střety zájmů, a s ochranou práv podle nyní zrušeného zákona Independent Counsel Act (o vyšetřování trestné činnosti v nejvyšších sférách státní správy) a podle nové právní úpravy pro Office of Special Counsel (úřad pro ochranu jednotlivců, kteří veřejně poukázali na nepravosti na pracovišti, pro dozor nad dodržováním zákazu politické činnosti pro zaměstnance státní správy, apod.).

Na mezinárodním poli se naše oddělení zabývá potíráním korupce po celém světě. Např.:

- účast na přípravě programu a cílů Světového fóra pro boj proti korupci
- účast na vypracování stanoviska USA k Etickému kodexu OSN
- spolupráce v boji proti korupci s Radou Evropy, OECD a OBSE
- účast na seminářích a konferencích o korupci v Chorvatsku, Gabonu, Nizozemsku, Keni, Rumunsku, Senegal, Turecku, Maďarsku, na Kypru, v Rusku, atd.

II.

Předávání případů - jak se dostaneme k vyšetřování případu

Odvolání soudce nebo poroty pro podjatost:

- Naše federální soustava soudů je rozdělena na 94 distriktů, v každém z nich je Úřad federálního prokurátora
- Většinu případů korupce ve veřejné sféře řeší federální prokuratura v distriktu, kde byl čin spáchán
- Tam, kde by hrozil možný střet zájmů, např. prokurátor by měl blízký pracovní či osobní vztah s vyšetřovanou osobou nebo důležitým svědkem, prokuratura se věci vzdá a odpovědnost převezme naše Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě

- Toto Oddělení řeší veškeré kauzy, v nichž figurují federální soudci a většinu těch, které se vedou proti federálním prokurátorům
- Choulostivé případy a případy pokrývající více distriktů:

Naše oddělení někdy dostane za úkol specifická, velmi senzitivní vyšetřování, nebo vyšetřování pokrývající více distriktů.

Senzitivní věci mohou vyžadovat koordinaci s dalšími federálními úřady (DEA:, INS pro kauzy s narušením hranic, nebo zpravodajské úřady pro kauzy, kde se jedna o utajované informace) .

Politicky senzitivní věci (např. financování volebních kampaní).

Problémy spolupráce několika distriktů najednou.

Předávání případů od federálních úřadů

Federální úřady často Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě předávají trestní věci. Jsou to např.:

- FBI
- Oddělení vnitřní kontroly na jednotlivých ministerstvech a úřadech (případy porušení kázně u jejich zaměstnanců)

Zpravodajské úřady

Žádosti o pomoc/sdílení věcí

Na těchto záležitostech se spolupracuje přímo s úřadem ministra spravedlnosti nebo s jinou složkou ministerstva.

Bud' se tím slučují zdroje

různých složek prokuratury, nebo se také využívá zkušeností oddělení pro bezúhonnost

Co děláme, když dostaneme přidělený případ?

Nástroje vyšetřování

- Soudní nařízení k vydání dokumentů a povolení k prohlídce
- Výpovědi svědků před Velkou porotou
- Spolupracující svědci a tajní informátoři
- Vytváření státních a mezinárodních databází
- Spolupráce orgánů činných v trestním řízení mezi státy USA i mezinárodně

Senzitivní případy

- Policejní provokace
- Tajné vyšetřování
- Důvodné podezření
- Imunita
- Vyjednávání o vině

Vyhodnocení případu

- Zásady federálního trestního stíhání a logický postup
- Nejprve se ptáme, zda existuje reálná pravděpodobnost, že byl spáchán federální trestný čin?
- Je třeba věc trestně stíhat, nebo od stíhání upustit?
- jestli podle prokurátora něčí jednání splňuje znaky fed. trestného činu a důkazy postačí k odsouzení, pak je třeba zahájit tr. stíhání
- Poslouží tr. stíhání ochraně významného federálního zájmu? Byla způsobena škoda? Jak ji lze vyčíslit v penězích?
- Bude mít trestní stíhání odstrašující účinek?
- Je možno pachatele účinněji stíhat v jiném distriktu nebo před jiným soudem?
- Existuje jiná stejně účinná alternativa místo trest. stíhání?

- Příklad je třeba možno převést pod civilní divizi nebo před správní řízení a potrestání

Veřejné povědomí o naší práci

Závěr

Vyšetřování se provádějí pokud možno mimo dohled veřejnosti Pravidla pro utajené postupy před Velkou porotou. Obžaloba je ale i zde veřejný dokument a soudní přelíčení je veřejné Rozhodnutí, zda se zahájí trestní stíhání, se nečiní veřejně Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě vzhledem k senzitivitě většiny šetřených věcí se snaží svá vyšetřování i práci vůbec provádět mimo veřejný dohled.

Oddělení pro bezúhonnost ve veřejné správě bylo vytvořeno, aby se lépe zacílil boj proti korupci ve veřejné správě vedený ministerstvem spravedlnosti. Jiné státy vytvořily nebo vytvářejí podobné vládní instituce a nám se . podařilo dosáhnout značného pokroku v boji s korupcí i globálně. Všichni sledujeme jeden cíl. Naše ministryně spravedlnosti, Janet Reno řekla na Globálním fóru:

Neexistuje žádná zázračná medicína, žádný lék, který by nás vyléčil z té nebezpečné choroby korupce v soudnictví a mezi orgány činnými v trestním řízení ve všech zemích světa. Každý z nás musí nalézt svůj vlastní přístup k řešení tohoto problému a ten musí odpovídat politickým, právním, ekonomickým a kulturním podmínkám naší vlasti. Mnoho toho zvládneme individuálně, sami, ale mnohé můžeme a musíme zvládnout společně. Musíme nadále spolupracovat na nejvyšších úrovních a vytvářet a uplatňovat vzájemně se doplňující strategie potírání korupce. Co je nejdůležitější, musíme zmobilizovat veřejné odsouzení korupce a podvodu ve veřejné sféře, aby je lidé nevnímali jako něco, s čím se lze smířit.